

Autoreferat

1. Imię i nazwisko:

Dorota Całek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe i artystyczne:

- Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie, Wydział Wokalno-Aktorski, dyplom 1994, klasa prof. Haliny Słonickiej, tytuł mgr sztuki
- Diplôme Approfondi de la Langue Française (D.A.L.F), Instytut Francuski w Warszawie, 1996
- Studium pedagogiczne, AMFC, 2005
- Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie, Studia Podyplomowe Logopedii i Pragmatyki Komunikacyjnej, 2009
- Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacwiczów w Łodzi, Wydział Wokalno-Aktorski, 2010, stopień: dr sztuki muzycznej w dziedzinie artystycznej wokalistyka. Temat pracy: *Różnorodność inspiracji literackich, form wokalnych i problemów wykonawczych w utworach na głos sopranowy Romualda Twardowskiego na wybranych przykładach*, promotor: dr hab. prof. AM Urszula Kryger

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych i artystycznych:

- 1.10.1994 – 31.08.2009, Warszawska Opera Kameralna, solistka – śpiewaczka
- Od 02.2006, Uniwersytet Warszawski, wykładowca zajęć: emisja głosu i technika mowy (umowa zlecenie)
- 1.10.2007 – 31.08.2010, SGGW w Warszawie, Ludowy Zespół Artystyczny *Promni*, instruktor emisji głosu
- Od 1.10.2010, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, wykładowca zajęć: emisja głosu z dykcją i metodyką, stanowisko: adiunkt

4. Wskazane osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.)

LUCTUS/ ŻAŁOŚĆ – płyta CD; utwory na sopran i organy twórców polskich XXI w., Wydawnictwo Acte Préalable, AP 0378, Warszawa 2017

Płyta zawiera następujące utwory:

1. **Romuald Twardowski** (ur. 1930) – *Oratio pro vivis ac defunctis (Modlitwa za żywych i umarłych)*, sł. Gertruda Mieszkówna
2. **Marcin Tadeusz Łukaszewski** (ur. 1972) – *Due preghiere: Memorare, O piissima Virgo Maria (Pomnij, o Najświętsza Panno Maryjo)*. sł. św. Bernard z Clairveau, *Converte me Domine ad Te (Nawróć mnie Panie do Ciebie)*, sł. Gertruda Mieszkówna
3. **Marian Sawa** (1937-2005) – *De profundis (Z głębokości wołam do Ciebie Panie...)*, sł. Psalm 130
4. **Piotr Tabakiernik** (ur. 1986) – *Lux aeterna (Światłość wiekuista)*, sł. fragment *Requiem*
5. **Paweł Łukaszewski** (ur. 1968) – *Luctus Mariae (Żałość Maryi)*, sł. Jerzy Wojtczak-Szyszkowski

Współwykonawca: Marietta Kruzel-Sosnowska – organy

1-4. Nagrań dokonano w dn. 12-13.09.2016 r. w Kościele akademickim św. Anny w Warszawie.

5. Nagrania dokonano w dn. 22-23.09.2014 r. w Bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela w Warszawie.

Reżyseria dźwięku, montaż i masternig: Viktor Kisten

Przedkładam niniejszą płytę jako dzieło podsumowujące moją dotychczasową działalność artystyczną, gdyż na mojej drodze wokalne zawsze towarzyszyła mi pieśń i muzyka sakralna.

Pierwszy raz zetknęłam się z połączeniem obydwu fenomenów na przykładzie *Ave Maria* Franciszka Schuberta, pieśni usłyszaney w dzieciństwie, a wykonywanej w późniejszych latach przeze mnie wielokrotnie w czasie uroczystości ślubnych. Już po studiach pojawiły się zaproszenia do oprawy muzycznej innych uroczystych mszy w wielu świątyniach Warszawy: w kościele św. Stanisława Kostki w związku z rocznicami i osobą bł. ks. Jerzego Popiełuszki, mszy za Ojczyznę w Kościele św. Krzyża, w Kościele Środowisk Twórczych. Dzięki temu wzbogacałam swój repertuar, poznając kanon utworów na sopran i organy. Chcąc poszerzać go dalej, zaczęłam szukać literatury zapomnianej i nowej.

Przeszukując zbiory muzyczne Biblioteki Narodowej, Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego i Biblioteki Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego natrafiłam na ciekawe a nieznane kompozycje polskich twórców XIX i XX wieku. Część wprowadzonych do mojego repertuaru utworów zamieściłam na płycie zatytułowanej: *O, Mario, bądź pozdrowiona*, nagranej w 2013 r. z Mariettą Kruzel-Sosnowską w

Jeruzalu Mińskim. Obok kompozycji Stanisława Moniuszki, Feliksa Nowowiejskiego czy Jana Maklakiewicza, znalazły się na niej *Modlitwy* zapomnianych dziś twórców XIX w.: Michała Świerzyńskiego i Józefa Złotaszewskiego oraz utwory napisane w XX w.: Aleksandra Kozłowskiego i ojca Alfonsa Klamana (redemptorysty), udostępnione mi przez muzykologa Jana Węcowskiego, a także *Ave Maria* napisane na moją prośbę przez Romualda Twardowskiego, włączone wcześniej do programu mojej pracy doktorskiej.

Kolejną płytę chciałam poświęcić najnowszym polskim utworom maryjnym, powstałym w XX i XXI wieku. Zgłosiłam się wówczas do wielu twórców i organistów z prośbą o nowe utwory. Pozytywnie na moją prośbę odpowiedział polski kompozytor muzyki sakralnej, Paweł Łukaszewski, który opracował na sopran i organy swoje *Luctus Mariae (Żalność Maryi)*, pierwotnie napisane na sopran i mezzosopran z zespołem instrumentalnym. W ten sposób powstała trzynastoczęściowa solowa kantata z wirtuozowską partią organów, stanowiąca drugą część płyty. Prawykonanie tej wersji utworu odbyło się w 2014 r. w Soborze św. Zofii w Połocku na Białorusi w ramach XVII Międzynarodowego Festiwalu Dawnej i Współczesnej Muzyki Kameralnej. Wcześniejsza możliwość prawykonania, z Mariettą Kruzel-Sosnowską, utworu *De profundis* Mariana Sawy na koncercie w 75. rocznicę urodzin kompozytora na Uniwersytecie Muzycznym im. F. Chopina, zmieniła moje pierwotne zamierzenia nagrania płyty maryjnej. Postanowiłam zamieścić na niej także ten utwór z rozbudowaną i ciekawą partią organów oraz tekstem Psalmu 130 – prośbą grzesznika wołającego „z głębokości” swych win do miłosiernego Boga.

Dalsze poszukiwania skierowałam więc w stronę utworów utrzymanych w podobnym charakterze: błagalnej, żalnej modlitwy. Odkryłam w tym czasie modlitewnik księżnej Gertrudy Mieszkówny (1025-1108), *Codex Gertrudianus* – jedenastowieczny zabytek. Jest to pierwszy tekst napisany, choć jeszcze po łacinie, polską ręką. Dwie jej modlitwy stały się mi szczególnie bliskie. Poprosiłam Marcina Tadeusza Łukaszewskiego, którego dwa cykle pieśni miałam okazję śpiewać wcześniej, o napisanie pieśni do fragmentu jednej z modlitw: *Converte me, Domine ad Te (Nawróć mnie Panie do Ciebie)*. Zabrzmiała ona pierwszy raz w wersji z fortepianem na konferencji poświęconej muzyce sakralnej na WPA UAM w Kaliszu w 2014 r. (grał Robert Adamczak). Wraz z wcześniej powstałą pieśnią M. T. Łukaszewskiego *Memorare, o piissima Virgo Maria* stworzyła ona cykl: *Due preghiere*, który pierwszy raz, już z organami, został wykonany w 2015 r. na koncercie z okazji pięćdziesięciolecia pracy artystycznej i pedagogicznej Marietty Kruzel-Sosnowskiej. Do tekstu innej modlitwy Gertrudy Mieszkówny: *Pro vivis ac defunctis (Za żywych i umarłych)* napisał na moją prośbę swój utwór Romuald Twardowski, kompozytor, z którym współpracuję od 2002 r., tj. od czasu nagrania płyty z jego pieśniami do Miłosierdzia Bożego pt. *Jezu, ufam Tobie*. Tę ostatnią pieśń wraz z dedykacją otrzymałam w 2015 r. po koncercie zorganizowanym z okazji jubileuszu 85. rocznicy urodzin twórcy.

Poszukiwałam długo przedstawiciela młodej generacji, którego utwór mógłby dopełnić zawartość płyty. Zaledwie kilka tygodni przed nagraniem Marietta Kruzel-Sosnowska zaproponowała *Lux aeterna* Piotra Tabakiernika, ciekawy utwór z okresu studiów kompozytora u Mariana Sawy. W ten sposób powstał różnorodny zestaw utworów żalonych na sopran i organy napisanych przez kompozytorów polskich XXI wieku, związanych z Akademią Muzyczną, a obecnie Uniwersytetem Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Ten wybór dzieł znalazł się na płycie, którą przedstawiam jako dzieło artystyczne.

Tytuł płyty: *LUCTUS* został zaczerpnięty z łacińskiego tekstu Jerzego Wojtczaka-Szyszkowskiego, będącego współczesną adaptacją *Stabat Mater*, do której muzykę napisał Paweł Łukaszewski. Słowo to oznacza: smutek, żalobę, żal. Profesor Szyszkowski przetłumaczył je jako: żal i to słowo zostało zamieszczone na okładce płyty jako jej myśl przewodnia. Jest na niej również wizerunek Chrystusa Bolesnego na drzewie życia. To krzyż datowany na ok. 1360 r., pochodzący z Kościoła Bożego Ciała we Wrocławiu, który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Narodowego. Ekspresyjna, gotycka rzeźba Jezusa umieszczona na widlastym, współczesnym krzyżu i powściągliwa szata graficzna płyty dobrze koresponduje z łacińskimi, często tradycyjnymi tekstami głębokiej modlitwy i z muzyką XXI wieku. Oprócz współczesnego, pasywnego tekstu Jerzego Wojtczaka-Szyszkowskiego zostały wykorzystane na płycie, jak wspomniałam, jedenastowieczne modlitwy Gertrudy Mieszkówny i św. Bernarda z Clairveau, tekst Psalmu 130 i fragment Mszy żalobnej. Wszystkie one przekazują emocje człowieka pogrążonego w modlitwie, a pozostającego w głębokiej rozpacz, bezgranicznym smutku czy nieutulonym żalu, który zwraca się z błagalną prośbą do Boga lub Jego Matki.

Pod względem muzycznych środków wyrazu każdy z utworów jest inny, choć wszystkie powstały w XXI wieku. Najbardziej zróżnicowana jest pod tym względem kompozycja Pawła Łukaszewskiego – *Luctus Mariae*, rozbudowana, trzynastoczęściowa, w której materiał muzyczny części 1 – 6 został powtórzony w częściach 7 – 12. Utwór ten, wzorowany konstrukcyjnie na *Stabat Mater* G. B. Pergolesiego, był pierwotnie zbiorem arii i duetów na sopran i mezzosopran (kontratenor) z towarzyszeniem smyczków i klawesynu. Dzięki opracowaniu na jeden głos dzieło to stało się rodzajem kantaty, w której partia wokalna o ambitusie $g-h^2$, z dużymi skokami interwałowymi, skomplikowanymi rytmami, zróżnicowana wyrazowo, stawia śpiewaczkę przed wielkim wyzwaniem wykonawczym. Charakter każdej z części doskonale koresponduje z tekstem literackim, który został zilustrowany za pomocą niekonwencjonalnych środków muzycznych. Części kantylenowe, o linii melodycznej przepełnionej liryzmem i duchowością, przeplatają się z częściami ekspresyjnymi, dramatycznymi czy wręcz budzącymi przerażenie. Strona wyrazowa została tu podkreślona za pomocą zróżnicowanej dynamiki. Partia organów powstała przez przeniesienie brzmienia całego zespołu na jeden instrument, z uwzględnieniem jego możliwości wykonawczych. Faktura nie jest więc typowo organowa, opiera się

na gęstej akordyce, bądź jest linearna, zależnie od charakteru części. Ten wielowymiarowy i przejmujący utwór wypełnia drugą część płyty.

Album otwiera zaś *Oratio pro vivis ac defunctis* Romualda Twardowskiego, utwór powściągliwy wyrazowo, w którym partia wokalna, idąca za modlitewnym tekstem, nawiązuje do archaicznej melodyki Kościoła katolickiego, sugerując związki z chorałem gregoriańskim. Nie jest ona jednak pozbawiona emocji wypływających z jednej strony z pokory i skruchy, a z drugiej – z żarliwości modlitwy, która kończy się powtórzonym trzykrotnie słowem *Amen*. Surowa pod względem harmonicznym partia organów koresponduje z melodyką głosu solowego, tworząc znakomitą stylistycznie kompozycję, pełną prostoty, ale i modlitewnej głębi.

Następujący po niej dwuczęściowy cykl Marcina Tadeusza Łukaszewskiego *Due preghiere* oddziałuje w odmienny sposób. Samodzielnie potraktowane partie wokalna i organowa uzupełniają się na wzór kontrapunktyczny, tworząc ciekawą mozaikę brzmieniową. Ekspresyjność partii wokalnej oparta jest przede wszystkim na dysonansowości linii melodycznej, zróżnicowanej dynamice oraz zmienności wyrazowej, wynikającej z silnego powiązania muzyki z tekstem literackim. Partia organów charakteryzuje się wyrazistą stroną harmoniczną, opartą również na dysonansowych strukturach akordowych, które budują napięcie. Mimo swego ekspresyjnego charakteru obie pieśni: *Memorare, O piissima Virgo Maria* do sł. św. Bernarda z Clairveau i *Converte me Domine ad Te* do sł. Gertrudy Mieszkówny zachowują klimat modlitwy i przekazują bogactwo religijnych przeżyć.

Następne na płycie jest *De profundis* Mariana Sawy – utwór wieloczęściowy, choć bez konkretnego podziału na części. Jest to kompozycja, w której dużą rolę odgrywa wirtuozowska partia organów, mająca głównie solowy charakter. Przygotowuje ona niejako wejścia sopranu, wprowadzając określony klimat brzmieniowy, osiągnięty odpowiednim doбором głosów organowych. Partia wokalna służy przekazowi tekstu Psalmu 130 w sposób rozczłonkowany, zróżnicowany i zmienny, jakby głos miał podążać za organami, w poszukiwaniu spójnej z nimi dynamiki i barwy dźwięku. Stopniowanie napięcia i punkt kulminacyjny utworu osiągnięty jest w sposób naturalny poprzez narastanie dynamiki, tempa i charakterystyczną rytmikę, aż do powtórzonych w wysokim rejestrze słów: *et nunc et semper*. Zakończenie: *Et in secula saeculorum. Amen* jest uspokojeniem i odejściem w świat duchowy, tworząc przeciwagę do początkowego: *De profundis...*, wyłaniającego się jakby z „piekielnych czeluści”. Ta kompozycja o sonorystycznym charakterze to oryginalne zjawisko w polskiej muzyce sakralnej na sopran i organy.

Pierwszą część płyty zamyka niewielka, pełna wyrazu kompozycja Piotra Tabakiernika *Lux aeterna*. Jest ona muzycznym hołdem dla zmarłego Mariana Sawy, z którym początkujący wówczas kompozytor miał zajęcia improwizacji i kompozycji. Utwór został napisany za pomocą prostych środków. Powstał jeszcze w czasach szkolnych. Oparty jest na ostinatowych motywach w partii organów i powolnym

rozwoju prowadzonej *legato* partii wokalne. Jest to przejmująca miniatura o niemal mistycznym wymiarze, przemawiająca głębokim żalem na przemian z nadzieją.

Po niej na płycie następuje najbardziej rozbudowane i zróżnicowane *Luctus Mariae* Pawła Łukaszewskiego, kompozycja od której nagranie wzięło swój początek.

Po wielu przemyśleniach i próbach o porządku utworów na płycie zdecydowała chęć podkreślenia różnorodności stylistycznej, bez względu na chronologię ich powstania. Zaproponowałam więc na początek niemal liturgiczną, prostą w przekazie kompozycję R. Twardowskiego, dalej modlitewne medytacje M. T. Łukaszewskiego, bardziej rozemocjonowane i wykorzystujące bogatsze harmonie, a prowadzące do dramatycznej i złożonej kompozycji M. Sawy, po której następuje ukojenie w jasności *Lux aeterna* P. Tabakiernika. Te różnorodne utwory o wspólnym przekazie, tytułowej *Żałości*, tworzą dobry kontekst do obszernego *Luctus Mariae* P. Łukaszewskiego, zajmującego drugą część płyty.

Wydanie albumu, ze względu na tematykę, w okresie Wielkiego Postu oraz ukazanie się reklamy i wywiadu w marcowym, a zarazem ostatnim numerze miesięcznika „Muzyka 21” było zabiegiem celowym i przygotowywanym przez wiele miesięcy. W ostatnią niedzielę Wielkiego Postu, 9.04.2017 r., w kościele akademickim św. Anny w Warszawie odbył się koncert promocyjny płyty, w którym miałam zaszczyt wystąpić z wybitną organistką, Mariettą Kruzel-Sosnowską. Prowadząca koncert s. Alicja Jończyk, doktor muzykologii, nie tylko zapowiadała utwory, ale także czytała tłumaczenia poszczególnych tekstów, dostępne również w programach. Wśród licznie zgromadzonej publiczności byli twórcy: Romuald Twardowski – kompozytor, Jerzy Wojtczak-Szyszkowski – autor tekstu *Luctus Mariae* i Artur Andrzejuk – tłumacz modlitewnika Gertrudy Mieszkówny. Koncertowi towarzyszył pokaz multimedialny, prezentujący wybrane przeze mnie dzieła polskiej sztuki sakralnej – od średniowiecza do współczesności, związane tematycznie z ideą płyty. Obecność około dwustu słuchaczy w Niedzielę Palmową, na koncercie polskiej współczesnej muzyki religijnej pokazała potrzebę obcowania części naszego społeczeństwa z muzyką nową, niosącą głębię refleksji i przeżycia duchowego. Tego dnia, w obecności Romualda Twardowskiego, po blisko dwóch latach od powstania, doszło do prawykonania jego *Oratio pro vivis ac defunctis*, utworu otwierającego płytę *Luctus / Żałość*.

Na zakończenie pragnę wyrazić wdzięczność wszystkim twórcom, którzy odpowiedzieli na moją prośbę i napisali nowe bądź opracowali swoje wcześniejsze utwory do tej płyty. Szczególne podziękowania należą się współwykonawczyni, prof. Mariettce Kruzel-Sosnowskiej, z którą moja znajomość i współpraca datują się od 2011 r. – czasu moich pierwszych poszukiwań współczesnych utworów na sopran i organy.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć artystycznych i naukowych po uzyskaniu stopnia doktora

5.1. Działalność artystyczna

Czas przeprowadzania postępowania doktorskiego, czyli lata 2009-2010, zbiegł się z ważną zmianą w moim życiu zawodowym. W 2009 r. skończył się 15-letni okres mojej pracy na scenie w Warszawskiej Operze Kameralnej, a w 2010 r. zaczęłam dzielić swoje życie między Warszawę a Kalisz, w którym podjęłam pracę wykładowcy emisji głosu na stanowisku adiunkta na Wydziale Artystyczno-Pedagogicznym Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu.

Spektakl dyplomowy *Wesela Figara* W. A. Mozarta, pod dyr. M. Nowakowskiego i w reż. J. Stokalskiej, w którym śpiewałam partię Zuzanny, wystawiony w 1994 r. w Warszawskiej Operze Kameralnej otworzył mi możliwość pracy w tym teatrze. Dyr. Stefan Sutkowski przyjął mnie do zespołu solistów Warszawskiej Opery Kameralnej. W latach 1994-2007 śpiewałam tam różnorodny repertuar: od madrygałów C. Monteverdiego i muzyki dawnej (częściowo nagranej na płyty), przez mniej znane opery B. Galupiego, D. Cimarosi, J.-B. Lully'ego, A. Campri oraz kilka ról w operach G. Rossiniego (*Zaide w Turco in Italia*, *Tisbe w Kopciuszku*, *Berta w Cyruliku sewilskim*, *Zulma we Włoszce w Algierze*, *Azema w Semiramidzie*) po *Gianettę w Napoju miłosnym* G. Donizzetiego i *Akte w Quo vadis* Bernadetty Matuszczak. Moim największym osiągnięciem scenicznym była rola Kościelnichy w pierwotnej wersji *Jenufy* L. Janačka (2004).

W latach 2000-2006 współpracowałam z Operą Bałtycką, śpiewając partię Hrabiny w *Weselu Figara* W. A. Mozarta, w spektaklu reżyserowanym przez G. Chrapkiewicza. W 2000 r. miałam okazję wziąć udział w ciekawym międzynarodowym projekcie: *Opera for four buses*, który odbył się w Berlinie. Wystąpiłam w części polskiej z muzyką Krzysztofa Knittla, w reż. Piotra Bikonta. To było moje pierwsze większe zetknięcie z muzyką współczesną i jej awangardową prezentacją. Wystąpiłam też w jednej operetce: jako Diana w *Orfeuszu w piekle* J.J. Offenbacha, wystawionej w Teatrze Roma przez Wojciecha Kępczyńskiego (2000). Możliwość pracy na scenie była spełnieniem moich aktorskich marzeń i dawała mi zawsze wielką satysfakcję.

Od początku mojej drogi artystycznej bliska mi była także liryka wokalna i muzyka sakralna, szczególnie polska, zarówno nowa, jak i dawna, a także zapomniana. Utworom na głos sopranowy Romualda Twardowskiego (ur. 1930) poświęciłam pracę doktorską. Od tego czasu miałam możliwość wielokrotnie występować w repertuarze pieśniarskim tego kompozytora. Do najważniejszych zaliczam koncerty z okazji 80-lecia (Sala koncertowa Stowarzyszenia Autorów ZAiKS w Warszawie, 2010) i 85-lecia (Sala koncertowa PWM w Warszawie, 2015) urodzin twórcy. Wymienię także recital jego utworów w koncercie finałowym II Ogólnopolskiego Festiwalu Sztuki Wokalnej im. prof. Haliny Stonickiej w Suwałkach (2010) oraz udział w koncercie w Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Puławach z

okazji nadania jej imienia Romualda Twardowskiego (2012). Przy tych okazjach współpracowałam z takimi pianistami, jak: Edward Wolanin, Joanna Ławrynowicz, Anton Lichomanow, Marina Biełaszk. Miałam też możliwość dwukrotnie wystąpić z towarzyszeniem samego kompozytora, wykonując kolędy w jego opracowaniu w Sali KIK-u w Warszawie (2010) oraz śpiewając jego *5 pieśni ludowych* w PSM w Radzynie Podlaskim (2013). Ten cykl to najczęściej przeze mnie wykonywane utwory Romualda Twardowskiego, które włączyłam do moich recitali pieśni polskich wykonywanych w 2016 r. w ramach koncertów w Antoninie (XXXIII Konfrontacje Chopinowskie), na UAM w Poznaniu czy Muset 2ed Silk Road International Music Conference na Uniwersytecie w Bolu i na Mehmet Akiv Ersoy Uniwersytet w Burdur w Turcji. Planuję zaprezentować je również w 2018 r. w Marmara Uniwersytet w Stambule. Fragmenty *Erotyków* R. Twardowskiego, nagrane podczas ostatniego koncertu w Warszawskim Towarzystwie Muzycznym (23.06.2017) znajdują się obok zarejestrowanej do doktoratu *Wokalizy* w filmie o kompozytorze, którego premiera przewidziana jest jesienią 2017 roku. Wspomniana *Wokaliza* kończyła trzy koncerty w Planetarium Niebo Kopernika Centrum Nauki Kopernik (2016), w których wykonywałam skomponowany przez siebie program pt. *Pieśni nocy i przestrzeni* (obejmował utwory m.in. M. Karłowicza, C. Debussy'ego, G. Fauré), o czym pisze w swych wspomnieniach Alicja Twardowska¹.

W 2013 r. Marietta Kruzel-Sosnowska, prezes Towarzystwa im. Mariana Sawy przekazywała do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego rękopisy utworów Mariana Sawy. Z tej okazji odbył się w sali BUW koncert, w którym wykonałam kilka pieśni z fortepianem (towarzyszyła mi Urszula Świerczyńska), w tym prawdopodobnie pierwszą kompozycję Mariana Sawy, pochodzącą z 1962 r. *Bliskość ukochanego*. Następnie w UMFC, z okazji 75. rocznicy urodzin twórcy (2013) wzięłam udział w prawykonaniu *De profundis* z Mariettą Kruzel-Sosnowską (organy). W 2015 r. odbyła się w UMFC konferencja z okazji 10. rocznicy śmierci Mariana Sawy poprzedzona koncertem, na którym wraz z Urszulą Świerczyńską dokonałyśmy kolejnych prawykonań wczesnych pieśni kompozytora (*Dwie pieśni* do sł. T. Truszkowskiej, *Na redzie*). W 2017 r., w ramach koncertu z okazji 80. rocznicy urodzin Mariana Sawy (także w UMFC) włączyłyśmy do naszego repertuaru *Dwie pieśni* dla dzieci do sł. M. Konopnickiej z 1994 roku. Większość z tych utworów miałam okazję wykonywać jako pierwsza, co zawsze daje szczególną okazję do poszukiwań najlepszej interpretacji, najbliższej, jak się wydaje, zamysłowi autora, bez możliwości odwołania się do innych wykonań.

W okresie od uzyskania stopnia doktora dokonałam łącznie prawykonań 15 utworów. Najczęściej były to pojedyncze pieśni z towarzyszeniem fortepianu (*Converte me...* M. T. Łukaszewskiego w 2014 r., wspomniane pieśni M. Sawy) lub organów (*Salve Regina* R. Twardowskiego w 2010 r. czy ostatnio, w 2017 r. jego *Oratio pro vivs ac defunctis*). Marcin T. Łukaszewski powierzył mi prawykonanie swoich *Trzech pieśni* do sł. K. Wierzyńskiego na sopran, saksofon i fortepian (UMFC, Warszawa 2014), a następnie *Trzech pieśni* do sł. K. Karczmarczyk na sopran i trio fortepianowe (Towarzystwo Przyjaciół Sopotu, Dworek Sierakowskich, Sopot 2015).

Wykonałam także jego kolędę *Panna przeczysta zrodziła Syna* (Katedra pw. św. Mikołaja, Kalisz 2015) i zawarte na płycie *Due preghiere* z organami (Katedra Polowa, Warszawa 2016). Na prawykonanie czeka powstała na jubileusz 50-lecia pracy artystycznej Marietty Kruzel-Sosnowskiej *Inviolata* M. T. Łukaszewskiego (planowane na 10.09.2017 r. w Katedrze Polowej w Warszawie).

Prawykonania swoich dzieł powierzyli mi także dwaj kaliscy kompozytorzy: Fryderyk Stankiewicz, z którym zaśpiewałam jego *Kołysankę* (Katedra pw. św. Mikołaja, Kalisz 2015) i Krzysztof Niegowski, którego *Oratorium apostoelskie na sopran, alt, chór i orkiestrę* było bezpośrednio transmitowane przez radio i telewizję z Kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Kaliszu (2012). On także zaproponował mi jako pierwszej wykonanie *Ave Maria* z orkiestrą PSM w Kaliszu (2012) oraz pieśni *Osaczony* z fortepianem (Robert Adamczak) w ramach Muset 2ed Silk Road International Music Conference na Uniwersytecie w Bolu w Turcji (2016).

Za największe osiągnięcie w zakresie prawykonania uważam pierwszą prezentację *Luctus Mariae* Pawła Łukaszewskiego w wersji na sopran i organy (Marietta Kruzel-Sosnowska), która odbyła się w 2014 r. w Soborze św. Zofii w Połocku na Białorusi w ramach XVII Międzynarodowego Festiwalu Dawnej i Współczesnej Muzyki Kameralnej. Jeszcze w tym roku (2017) planuję prawykonanie dwóch utworów na sopran i organy kaliskiego kompozytora obecnie mieszkającego w Australii, Piotra M. Nowotnika.

Interesują mnie utwory nowe, ale sięgam także do twórczości z przeszłości, szczególnie zapomnianej. Z wielu bibliotek w Polsce zgromadziłam ponad 60 pieśni Aleksandra Zarzyckiego (1834-1895), pianisty, kompozytora, jednego z założycieli i pierwszego dyrektora WTM-u. Kilkanaście z nich wykonałam w ramach recitalu z okazji 180. rocznicy urodzin kompozytora w Warszawskim Towarzystwie Muzycznym w 2014 r. (z Urszulą Świerczyńską). W tym samym roku wybrane pieśni zaprezentowałam także w Pałacu Radziwiłłów w Antoninie (Koncert: *Pieśń polska znana i nieznana* w ramach XXXI Konfrontacji Chopinowskich, z Adamem Podskarbinem) oraz na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu UAM w Poznaniu w prezentacji: *Aleksander Zarzycki – wybrane pieśni do sł. A. Asnyka* (Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Dziedzictwo kulturowe – wartości, ochrona, popularyzacja*, z Robertem Adamczakiem). Zabrzmiały one także w Pałacu w Nieborowie (11.05.2017) na koncercie pt. *Pieśni odkryte trzech polskich kompozytorów*, inaugurującym cykl: *Chwile ulotne*. Tego wieczoru wykonałam również wspomniane wcześniej pieśni M. Sawy, a także odnalezione liryki Ludomira Michała Rogowskiego (1881-1954), kompozytora z Lublina, którego odkryłam dzięki pianistce Urszuli Świerczyńskiej. Część jego utworów odnalazłam w Bibliotece Narodowej i dotarłam także do dr Jolanty Guzy-Pasiak z PAN, która udostępniła mi fotokopie pieśni kompozytora złożonych w Bibliotece w Dubrowniku (miejsce śmierci kompozytora). Dzięki temu mogłyśmy wystąpić z kilkoma pieśniami w 2014 r. Filharmonii Lubelskiej w ramach XVIII Lubelskiego Forum Sztuki Współczesnej im. W. Lutosławskiego. W 2017 r. włączyłyśmy do naszego repertuaru kolejne pieśni odczytane z kopii autografów L. M. Rogowskiego, prezentując je na wspomnianym koncercie w Pałacu w Nieborowie, a także na koncercie monograficznym w ramach

obchodów 700-lecia miasta Lublina. Kolejny koncert z tym repertuarem w rodzinnym mieście kompozytora planowany jest na 3.10.2017 roku.

Oprócz polskich pieśni chętnie wykonuję pieśni francuskie (studiowałam kiedyś w Instytucie Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, co zaowocowało zainteresowaniem francuską muzyką i moją dodatkową pracą w WOK: podawałam wymowę francuskich oper śpiewakom. Ostatnio również zaproponowano mi współpracę konsultanta językowego przy *Armide* J. B. Lully'ego, która ma być wystawiona w listopadzie 2017 r.). W 2014 r. włączyłam do repertuaru *Ariettes oubliées* C. Debussy'ego, które wykonałam w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Artystyczno-Naukowej *Muzyka kameralna w twórczości kompozytorów francuskich* (AM im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, z Anną Liszewską), a kolejne w czasie wspomnianych już trzech koncertów w 2016 r. w ramach programu *Pieśni nocy i przestrzeni* (Planetarium Niebo Kopernika w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, z Urszulą Świerczyńską).

W 2015 r. miałam możliwość współpracy z trio fortepianowym z Gdańska i wykonania *Siedmiu pieśni* D. Szostakowicza do sł. A. Błoka na koncertach w Sopocie i Gdańsku- Oliwie, a wraz z Krzysztofem Bobrzeckim (baryton) także rzadko prezentowanych *Pieśni różnych narodów* L. van Beethovena na koncertach w Sopocie, Wejherowie, Gdańsku i dwukrotnie w Warszawie.

Dopełniając informacje o osiągnięciach w repertuarze sakralnym, oprócz wcześniej omówionych dwóch płyt z polskimi utworami na sopran i organy, pragnę wspomnieć o koncertach z tym programem we Włocławku (2011), Jeruzalu (2013), Przecznie (2013), Ostrowie Wielkopolskim (2015), Warszawie (2011, 2013, 2017), a także z harfą (Urszula Nowakowska) na XII Festiwalu Muzycznego *W krainie Chopina* w Iłowie (2016).

Wysoko cenię możliwość współpracy z Orkiestrą Filharmonii Kaliskiej w ramach corocznych koncertów dyplomowych WPA UAM w Kaliszu, z którą wykonywałam partię sopranu w dziełach od *Completorium* G. G. Gorczyckiego (2016), przez *Magnificat* (2012) i *Glorię* A. Vivaldiego (2015), *Paukenmesse* J. Haydna (2014) i *Mszę koronacyjną* W. A. Mozarta (2017), po *Stabat Mater* z *Credo* H. Seroki (2013, 2017).

Od czasu uzyskania stopnia doktora wzięłam udział w sumie w ponad 100 koncertach w Polsce, z których wymieniłam najważniejsze. Wystąpiłam także w czterech koncertach zagranicznych. Było to wspomniane prawykonanie *Luctus Mariae* P. Łukaszewskiego w Soborze św. Zofii w Połocku na Białorusi (XVII Międzynarodowy Festiwal Dawnej i Współczesnej Muzyki Kameralnej) w 2014 r. oraz trzy koncerty z muzyką polską na uniwersytetach w Turcji w 2016 r., w ramach *Muset 2ed Silk Road International Music Conference* na Uniwersytecie w Bolu i na Mehmet Akiv Ersoy Uniwersytet w Burdur.

Repertuar pieśniarski i sakralny staram się stale wzbogacać, wprowadzając do programów koncertów utwory nowe, zarówno współczesne, jak i te z przeszłości, często zapomniane, wyszperane z głębi bibliotecznych regałów. Zgromadziłam wiele

pieśni napisanych do sł. Adama Asnyka, poety urodzonego w Kaliszu, a zmarłego 110 lat temu w Krakowie. Planuję koncerty z okazji tej rocznicy jeszcze w tym roku (2017). Wśród wybranych przeze mnie utworów są kompozycje I. J. Paderewskiego, S. Niewiadomskiego i M. Karłowicza, a także A. Zarzyckiego, W. Żeleńskiego czy E. Pankiewicza. W dniu 10.09.2017 r. wystąpię na koncercie w Katedrze Polowej w Warszawie z okazji 80. rocznicy urodzin Mariana Sawy, prezentując wybrane utwory na sopran i organy kompozytora.

5.2. Działalność pedagogiczna i naukowa

Po uzyskaniu stopnia doktora rozpoczęłam pracę na kaliskim Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Poznaniu, gdzie uczę emisji głosu na kierunku *Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej*.

Od początku mojej pracy na Wydziale organizuję koncerty muzyki poważnej. Zapoczątkowałam cykl koncertów kameralnych, w których biorą udział wykładowcy i studenci naszego kierunku. W marcu 2017 r. odbył się już VI Koncert kameralny na WPA i mam nadzieję kontynuować tę inicjatywę.

Wśród moich studentów na WPA UAM są osoby uzdolnione wokalnie, które staram się kierować do klasy śpiewu w średniej szkole muzycznej. Moje sukcesy pedagogiczne to wyróżnienie dla Joanny Słowińskiej na I Ogólnopolskim konkursie dla studentów kierunków edukacji muzycznej na UMCS w Lublinie (2016) oraz przyjęcie jej na Wydział Wokalno-Aktorski Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu (czerwiec 2017). Marta Dądela, studentka II roku studiów licencjackich, zdała w 2014 r. na III rok studiów licencjackich na Wydziale Wokalno-Aktorskim Akademii Muzycznej w Poznaniu, które już ukończyła, zaś Maciej Jesiołkiewicz, absolwent studiów licencjackich w 2015 r., jest obecnie studentem III roku na Wydziale Wokalno-Aktorskim Akademii Muzycznej w Łodzi. Przez siedem lat pracy na WPA UAM byłam również promotorem ośmiu prac licencjackich. W 2016 r. otrzymałam nagrodę III stopnia Rektora UAM za osiągnięcia dydaktyczne.

Od 2006 r. współpracuję z Uniwersytetem Warszawskim, prowadząc zajęcia emisji głosu i techniki mowy na kierunkach nauczycielskich. Stworzyłam autorski program, w którym wykorzystuję wiedzę nabytą na Podyplomowych studiach logopedycznych i licznych kursach emisji głosu mówionego, w których uczestniczyłam. Korzystam także z własnych doświadczeń i przemyśleń, a do moich zajęć wprowadzam elementy umuzykalniające.

Uczestniczyłam także w konferencjach, na których wygłosiłam referaty na tematy związane z wykonywaną przeze mnie liryką wokalną i muzyką sakralną. Były to następujące konferencje:

1. **11.02.2012**, XVIII Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Pedagogów Śpiewu *Wybrane problemy wokalistyki* w Dusznikach **Referat: *Liryka***

wokalna Romualda Twardowskiego, opublikowany następnie jako artykuł pod tym samym tytułem w: *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, tom VIII, Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Śpiewu, AM im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, Katedra Wokalistyki, Wrocław 2012.

2. **12.09.2014**, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu UAM w Poznaniu, Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Dziedzictwo kulturowe – wartości, ochrona, popularyzacja*. Referat: **Aleksander Zarzycki – wybrane pieśni do sł. A. Asnyka w 180. rocznicę urodzin kompozytora. Prezentacja**, opublikowany następnie jako artykuł pod tym samym tytułem w: *Imponderabilia ochrony dziedzictwa kulturowego*, red. naukowa Samanta Kowalska, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, Poznań – Kalisz 2015.
3. **23.10.2014**, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu UAM w Poznaniu, konferencja *Muzyka sakralna – wczoraj, dziś i jutro*. Referat: **Współczesne możliwości wykonywania muzyki sakralnej. Z doświadczeń własnych solistki – śpiewaczki**.
4. **27.04.2015**, Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie, Wydział Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca, Konferencja Naukowo-Artystyczna *Pulchritudo multiplex est. Wokół twórczości Mariana Sawy w 10. rocznicę śmierci*. Referat: **Aspekt wokalny pieśni Mariana Sawy**, opublikowany następnie jako artykuł pod tytułem **Wyrazowość wczesnych pieśni na sopran i fortepian Mariana Sawy** [współautorstwo z M. Kruzel-Sosnowską] w: *Pokora wobec piękna sztuki dźwięków. O twórczości Mariana Sawy*, red. naukowa M. T. Łukaszewski, Wydawnictwo UMFC, Warszawa 2017.

W 2016 r. zrecenzowałam artykuł do pierwszego numeru czasopisma naukowego Wydziału Wokalno- Aktorskiego AM w Łodzi „ART²”, które ukazuje się od 2017 r. Współpracę tę zamierzam kontynuować.

Od 2014 r. wprowadzam do programu moich zajęć z emisji głosu ćwiczenia wokalne skomponowane przez M. T. Łukaszewskiego do łacińskich przysłów i powiedzeń. Przez ostatnie lata moi studenci wykonywali je nie tylko podczas zajęć, ale i egzaminów. Materiał ten został przygotowywany do druku z uwzględnieniem moich sugestii dotyczących przede wszystkim partii wokalnych. Zbiór 30 utworów pod trafnym tytułem *Cantate dicta (Śpiewajcie przysłowia)*, opatrzony moim komentarzem, ukazał się w sierpniu b.r. w Wydawnictwie Ars Musica (Lisowice 2017). Jest to wartościowa pozycja, która jest brakującym i potrzebnym materiałem dydaktycznym dla pedagogów śpiewu pracujących z uczniami średnich szkół muzycznych oraz wykładowców prowadzących zajęcia emisji głosu na kierunku edukacja muzyczna.

Planuję wystąpienia z prelekcjami poświęconymi tej publikacji m. in. na Konferencji Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów Śpiewu, którego członkiem rzeczywistym jestem od 2011 roku. Należę także do Koła Miłośników Żywego Słowa

przy Oddziale Warszawskiego Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, które na dzień 20.04.2018 r. zaplanowało organizację seminarium: *Głos i sacrum*.

Zamierzam kontynuować pracę na rzecz edukacji muzycznej i rozpowszechniania kultury muzycznej zarówno na WPA UAM w Kaliszu, jak również w ramach działalności Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków, do którego należę od 1997 r., a obecnie jestem w Zarządzie Oddziału Warszawskiego.

Pragnę iść dalej obraną przeze siebie drogą działalności artystycznej, dydaktycznej i popularyzatorskiej, rozwijając się i niosąc piękno wartościowej muzyki wszędzie tam, gdzie dane mi będzie dotrzeć.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Józef A. A.' or similar, written in a cursive style.